

УДК 338.2

Лазоренко Т.В.

кандидат економічних наук, доцент
Національного технічного університету України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ОСОБЛИВОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В МАЛОМУ ТА СЕРЕДНЬОМУ БІЗНЕСІ В УКРАЇНІ

АНОТАЦІЯ

Актуальною проблемою сучасності є забезпечення стабільного економічного розвитку підприємств, що зумовлює зростання ролі інформаційного забезпечення процесу управління. Метою статті є дослідження концепцій інформаційного менеджменту підприємства як основи для прийняття управлінських рішень. У статті дано визначення поняття «інформаційний менеджмент». Проаналізовано концепцію інформаційного менеджменту для малого та середнього бізнесу в Україні, обґрунтовано її сутність та основні положення.

Ключові слова: інформаційний менеджмент, інформація, бізнес, менеджмент, інформаційні системи.

АННОТАЦИЯ

Актуальной проблемой современности является обеспечение стабильного экономического развития предприятий, что определяет увеличение роли информационного обеспечения процесса управления. Цель статьи – исследование концепций информационного менеджмента предприятия как основы для принятия управленческих решений. В статье дано определение понятия «информационный менеджмент». Проанализирована концепция информационного менеджмента для малого и среднего бизнеса в Украине, даны обоснование ее сущности и основные положения.

Ключевые слова: информационный менеджмент, информация, бизнес, менеджмент, информационные системы.

ANNOTATION

Provision of stable economic development of enterprises is an urgent problem of nowadays, as far as it determines the growth of the role of information provision of the management process. The purpose of the article is to study the information management of the company as the basis for making managerial decisions. The article defines the concept of "information management". The concept of information management for the small and medium business of Ukraine is analysed, its essence and main provisions are substantiated.

Key words: information management, information, business, management, information systems.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах світового соціально-економічного розвитку особливо важливим стало інформаційне забезпечення процесу управління, яке полягає у зборі й переробці інформації, необхідної для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Прийняття будь-якого рішення вимагає оперативної обробки значних масивів інформації; компетентність керівника вже залежить не стільки від досвіду, отриманого в минулому, скільки від володіння достатньою кількістю актуальної для даної ситуації інформації та вміння зробити корисні висновки.

У зв'язку із цим вивчення інформаційного менеджменту та особливостей його розвитку в малому та середньому бізнесі в Україні є досить актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Питанням, які стосуються інформаційного менеджменту, присвячено роботи таких учених, як D. Duchen, J. Borbely, E.M. Mason, P. Sholtys, V. Stivic, T. Latg, Y. Roets, I.A. Boon, E. Малофейчик [1], О. Васюхин, А. Варзунов [2], В. Кригер [3], П. Друкер [4], А.Гринберг, І. Король [5], В. Мельник [6], А. Костров [7], Л. Хижняк, А. Нестеренко та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Розвиток інформаційного менеджменту в Україні знаходиться на достатньо низькому рівні. Попри достатньо великий обсяг досліджень та вагомий науковий внесок, питання, які пов'язані із сучасними особливостями розвитку інформаційного менеджменту, залишаються актуальними та не повністю вирішеними.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Цілями статті є:

- розкрити сутність поняття «інформаційний менеджмент»;
- розглянути особливості інформаційного менеджменту для малого та середнього бізнесу;
- визначити головні напрями вдосконалення системи управління, користуючись основою інформаційного менеджменту.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Тенденції розвитку сучасної світової економіки ХХІ ст. призвели до так званого віку знань, в якому інформація виступає в ролі окремого ключового ресурсу виробництва. Водночас не слід забувати, що якість та ефективність управління компанією багато в чому залежать саме від інформаційного забезпечення менеджменту на всіх рівнях. Вищенаведені причини призвели до різкого зростання залежності результатів діяльності організації від інформаційної системи.

Для того щоб задовольнити потреби сучасних компаній в інформаційному забезпеченні, науковцями створюються все більш складні системи. Досвідчені фахівці в галузях інформаційних технологій (ІТ) та менеджменту стикаються з новими проблемами. На це вказував один із найвидатніших економістів Пітер Друкер [4]. Він казав, що всі революційні зміни відбуваються у концепціях, тобто не варто замикаючи цю проблему лише на фахівцях ІТ, оскільки

зміни, що відбуваються, глобальні і потребують розроблення нових стратегій. Також у своїй роботі Друкер зазначив, що в ХХІ ст. інформаційні технології починають працювати на топ-менеджмент організацій. Вищезазначені тенденції призвели до появи нового напрямку менеджменту – інформаційного менеджменту.

У науці про управління, на жаль, поки що не існує однозначного розуміння такого поняття, як «інформаційний менеджмент» (ІМ).

Останнім часом інформаційний менеджмент почав усе частіше розглядатися як самостійна галузь управління, нарівні з фінансовим, операційним, стратегічним, інноваційним або менеджментом персоналу тощо.

Разом із тим говорити про сформованість концепції інформаційного менеджменту як самостійного наукового напрямку в теорії менеджменту ще зарано. Існує велика розбіжність щодо змістовного наповнення поняття «інформаційний менеджмент» серед фахівців різних країн і різного наукового спрямування.

На думку відомих економістів А. Грінберга та А. Короля [5], інформаційний менеджмент – це не що інше як сукупність засобів та методів управління інформацією, а також управління діяльністю підприємства за допомогою цієї інформації.

Інформаційний менеджмент – це окрема, відносно незалежна сфера управління підприємством, що повинна опиратися на нові парадигми та концепції менеджменту, тобто вона має враховувати:

- високу швидкість зміни предметної сфери;
- переважання мережевих відносин та структур;
- орієнтацію на випередження у конкурентній боротьбі;
- орієнтацію на клієнтів організації;
- високий вплив політичних, психологічних та соціологічних процесів [6].

Інформаційний менеджмент, окрім загальних принципів менеджменту, використовує також нові, специфічні принципи. Одним із таких вважають принцип орієнтації на відкриті інформаційні системи та створення інформаційного суспільства. Сутність підходу полягає у консолідації інформаційних технологій різних рівнів та реалізації в єдиний інформаційний простір. За часи розвитку ІТ кількість різних видів систем, форматів даних, модулів, інтерфейсів і пристроїв досягла такого різноманіття, що інформатизація підприємств перетворилася на спробу подолати несумісність усіх різних стандартів. Окрім того, значно ускладнилася взаємодія між бізнес-структурами в інформаційному відношенні [6]. Це стало перешкодою для розвитку глобальних корпорацій та моделі відносин («бізнес – бізнес»). Причому ту саму проблему можна простежити і в державному управлінні, коли різні рівні влади або різні функціональні підрозділи не можуть вільно обмінятися інформацією один з одним.

Уважаємо за необхідне окреслити межі поняття «інформаційний менеджмент» як наукового напрямку, що тільки починає зароджуватися. Нині розвитком ідей у цій галузі зайняті передусім практики та компанії, що зайняті у сфері інформаційних систем. Такі організації розробляють різного роду тренінги для технічного та управлінського персоналу, а також публікують свій досвід використання інформаційних технологій.

Розвиток інформаційного менеджменту в Україні знаходиться на достатньо низькому рівні. У сфері засобів масової інформації нині все ще переважають достатньо застарілі уявлення про роль та завдання інформації у житті кожного з нас та суспільства як своєрідного сервісу для цієї так званої «машини суспільного виробництва». Багато дослідників вважають, що інформація повинна надаватися лише як засіб для формування думки громадськості, а не сама по собі; повинна регулювати соціальну поведінку великих людських мас, тобто має бути чимось на кшталт команд, що подаються з однієї частини вищезгаданої «машини» в іншу. Звідси й випливає ця необхідність формування та впровадження механізмів для видалення небажаної «верхівки» інформації, різноманітних форм цензури, незважаючи на формальну заборону тощо. Також для силових структур у всі часи існувала значно велика спокуса стосовно регулювання інформаційних потоків у правильному напрямі для себе або вводити дезінформацію в суспільні канали комунікації, якщо ці структури вважають, що того вимагають інтереси держави. Так, ситуація в Україні дуже схожа на ситуацію в Російській Федерації, де вчесьний економіст А. Костров у своїй роботі взагалі не вважає за потрібне давати визначення поняттю «інформаційний менеджмент», оскільки воно є «інтуїтивно зрозумілим» [7]. Він також акцентує увагу на інформаційних системах як об'єктах управління, тому до змісту інформаційного менеджменту включив таке:

- управління персоналом у сфері інформатизації;
- формування інноваційної політики, а також здійснення різних за типом інноваційних програм;
- управління капіталовкладеннями у сфері інформатизації;
- створення організаційної структури у сфері інформатизації [7].

Отже, можна сформулювати гіпотезу про можливість удосконалення системи управління в малому та середньому бізнесі, користуючись основою інформаційного менеджменту.

Так, першим положенням можна вважати диференціацію підходів до менеджменту малого та середнього бізнесу. Зважаючи на особливості в управлінні малого підприємництва, необхідне розроблення спеціальних методик, які зможуть задовольнити вимоги обмеженості ресурсів і скорочення строків впровадження [8].

Стосовно другого положення, то його слід віднести до тенденцій розвитку предметної сфери. Припустимо, що ця сфера розщеплена і містить чотири напрями: інституційний, віртуальний, інформаційний та традиційний, тобто науковий, раціоналістичний менеджмент. Кожен із напрямів включає певний набір різних положень та принципів. Таким чином, для вирішення завдань необхідно враховувати, крім класичних тенденцій розвитку менеджменту, ще й сучасні, такі як галузі знань [9].

Сутність третього положення полягає у використанні нового підходу до самоорганізації та вирішення завдань постійних змін в організації: гнучкого менеджменту, який орієнтований на зміни, самоорганізацію персоналу компанії та самоналаштування бізнес-процесів [9]. Під упровадженням гнучкого менеджменту маємо на увазі використання гнучкого підходу в різного типу розробках у галузі інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ). Такі підходи розробляються як основа для системи менеджменту ІКТ-компаній, що займаються розробленням та впровадженням нового програмного забезпечення. Основним припущенням гнучкого менеджменту є відсутність сталості вимог замовників та достатньо велика швидкість зміни процесів. Також в ідеологію цього менеджменту включено принципи зниження «бюрократизованості» бізнес-процесів та акцентування на мотивації людей і кінцевому результаті ніж формалізації (шляхи досягнення результатів). Гнучкий підхід дає змогу адекватно, а головне – швидко реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі компанії [10].

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Таким чином, можна зробити висновки стосовно методики створення інформаційної бізнес-системи в малому та середньому бізнесі. Вона враховує наявність різних систем концепцій та принципів у сучасній теорії та практиці управління, а також спирається на наявні знання у галузі інформаційного менеджменту. Запропонована методика є перспективною з погляду вирішення завдань менеджменту, які стосуються малого та середнього бізнесу в Україні. Найбільш важливе з них, що стоїть перед інформаційно-технологічною індустрією та менеджментом організацій, – це економічна ефективність інформаційних систем, а також максимізація позитивних ефектів від упровадження інформаційно-комунікаційних технологій. У цих сферах є досить великі можливості стосовно дослідження та розроблення нових методик.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Малофейчик Е.Б. Информационный менеджмент. Киев, 2003. 320 с.
2. Васюхин О.В., Варзунов А.В. Информационный менеджмент: учеб. пособ. Санкт-Петербург, 2010. 119 с.
3. Кригер В. Информационный менеджмент. Владивосток, 2004. 176 с.
4. Друкер П.Ф. Задания информационного менеджмента в XXI веке. Санкт-Петербург: Вильямс, 2004. 272 с.
5. Гринберг А.С., Король И.А. Информационный менеджмент. М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2003. 415 с.
6. Мельник В.В. Формування концепції інформаційного менеджменту: сутність, завдання, основні напрями розвитку. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2012. № 49. С. 122-134.
7. Костров А.В. Введение в информационный менеджмент. М.: Свет, 2002. 276 с. С. 10.
8. Інформаційний менеджмент. URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/13966>.
9. Закипной М.В. Информационный менеджмент в современных условиях: цели и основные задачи. 2012. № 2. С. 63-67.
10. Проблеми та перспективи сучасного менеджменту в інформаційному суспільстві / Р.Б. Кухар, О.І. Єлейко, Н.Р. Мотько та ін. Науковий вісник ЛНУВМБТ імені С.З. Гжицького. 2016. № 2. С. 87-91.

REFERENCES:

1. Malofeichyk E. B. (2003), *Informatsyonnii menedzhment* [Information Management], [Text] / – Kyiv, Ukraine.
2. Vasiukhyn O. V. (2010), *Informatsyonnii menedzhment* [Information Management], [Text] / Vasyukhin O. V., Varzunov A. V. – St. Petersburg, Russia.
3. Krieger B.(2004), *Informatsyonnii menedzhment* [Information Management], [Text] / V. Krieger. – Vladivostok, Russia.
4. Druker P. F. (2004), *Zadaniya ynformatsyonnoho menedzhmenta v 21 veke* [Tasks of information management in the 21st century] / P. F. Drucker. – St. Petersburg: Williams Publishing House, Russia.
5. Grinberg A. S., King I. A., (2003), *Informatsyonnii menedzhment* [Information Management], [Text] / A. S. Grinberg, I. A. King – M.: UNITI-DANA, Russia.
6. Melnyk V. V., (2012) "Formation of the concept of information management", *Humanitarian Bulletin ZDIA*, no. 49, pp. 122-134.
7. Kostrov A. V. (2002), *Vvedenye v ynformatsyonnii menedzhment* [Introduction to Information Management], [Text] / A. V. Kostrov. – M.: Light.
8. Information management (2016) [Electronic resource]. Access mode: World Wide Web. – URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/13966> (Accessed 14 December 2017).
9. Zakiptoy M. V. (2012), "Information management in modern conditions: goals and main tasks" / M. V. Zakiptoy // *Bondaletoy V. V. / Moscow*. no. 2, pp. 63-67.
10. Kukhar R. B., Yeleiko O. I., Motk N. R. (2016), "Problems and prospects of modern management in the information society", *Scientific Bulletin of LNUVMBT named after S. Z. Gzhytsky* no. 2, pp. 87-91.

Lazorenko T.V.
*Candidate of Economic Sciences,
Senior Lecturer at Department of Management,
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”*

FEATURES OF INFORMATION MANAGEMENT IN THE SMALL AND MEDIUM BUSINESS OF UKRAINE

Provision of stable economic development of enterprises is an urgent problem of nowadays, as far as it determines the growth of the role of information provision of the management process.

The article studies a set of modern scientific views of the concept of information management. It is determined that, unfortunately, there is no yet unambiguous understanding of such a concept in the science of management. Development of information management in Ukraine is at a rather low level. The concept of information management for the small and medium business of Ukraine is considered, its essence and main provisions are substantiated.

A hypothesis about the possibility to improve management system in the small and medium business by using the basis of information management is formulated.

So, the first provision can be considered a differentiation of approaches to the management of the small and medium business. Given the features in small business management, the development of special techniques, which will meet the requirements of resource constraints and shortening deadlines for implementation, is necessary.

Regarding the second provision, it should be attributed to the development trends in the subject area. Let us suppose, this area is split and has four directions: institutional, virtual, information, and traditional, i.e. scientific, rationalistic management. Each direction has a certain set of different provisions and principles. Thus, for solving the tasks, in addition to the classical development trends in management, one should also consider modern ones, such as the field of knowledge.

The essence of the third provision lies in the use of a new approach to the self-organization and solving the problems of constant changes in the organization: change-oriented flexible management, self-organization of the company's personnel, and self-adjusting of business processes.